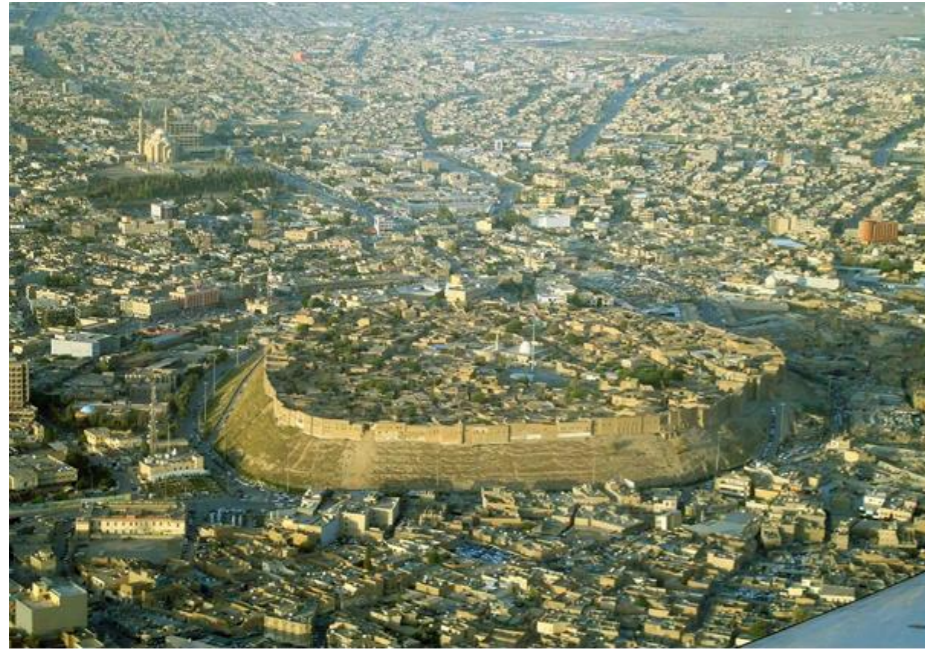

БЪЛГАРСКА ЛЕКСИКА В КЮРДСКИТЕ ГОВОРИ

От брой 54

При суураните в Ирак: гизме е гизме или гезме – разходка (в Добричко); дав – уста на куче (от тук при нас – кучетата се давят); лейи, лейе – лее се, излива се, поток, наводнение, потоп; леш – труп, паднал, легнал (пример: „Падна градушка и всичко в градината стана леш!“); меше – гора (в района на с. Искрец, Свогенско и на много други места мешето е вид дъб) и други.

Съществена особеност

на древнобългарския език е звукът “ъ”. Той се среща в почти същия вид в райони на Памир и Хиндукуш – древната Балхара или Бактрия, но и в Кавказ, и в Кюрдистан. Ето някои от тях (извън горепосочения списък): къщ, къждай (изговаря се и в Памир), къштай – къща; къц – къс; бъднай – бъдне, гърне; тръц – конски ход тръст; кънига – книга; рът – продълговат рид, бърдо, хълм; въж – въже; мъск – мъска, муле; шъръчии (от глаголт шарии) – художник;

зъдчии – зидар; фър – хвърча; кърпа, бъз, дрън и прочие.

Българската лексика в кюрдските говори е толкова многозначима, че едва ли се дължи само на разселените древни Вундови (Ванандови) българи в района на голямото езеро Ван (днес в Източна Турция), което се е осъществило (според най-старата арменска история на книжовника Мовсес Хоренаци) на територията на Горен Басен между 153 и 131 г. пр.н.е. Според установеното ни сходство и по старите носии (тип бенебреци, пояси) и обичаи (“Пеперуда” – молебен за дъжд), с музикалните ритми и прочие, се оказва, че

родствената близост между българи и кюрди е от далечната древност.

От големите военни земетръси в Близкия изток през последните години, единствено иракските кюрди придобиха значителна свобода – засега само с автономия със столица гр. Ербил. Същият (с покрайнините) вече е нараснал над 1,5 милиона жители. В него се извършва бурно строителство, услуги, търговия и културно-образователна дейност. †

Веселина БАШОВА

Бъдеще...
Хрътка подушва моите състояния.
*****

Ескалатор...
земята се обновява под краката ми.
*****

Ловец на капки дъжд...
С котешки нокти драскаш по розовите ми очила.
*****

Котка на перваза...
Ловец на капки дъжд в стъкления ми дом.
*****

Котка на перваза...
Ловец на облаци в дома ми.
*****

Черни облаци,
изсипват се от устата му.
*****

Жълт лист...
Бъркам самотата с вътрешен мир.
*****

Пералня сред дърветата...
Вече час ме перат цветни мисли.
*****

Пералня в двора...
Смесвам цветни мисли с бялото пране. †

На рамо носеше чанта, по-голяма от него самия.

– Продавам машини – каза то.

– Покажете! – каза татко.

– Ето, това е машина, която подготвя домашните работи на учениците. За решаване на задачи се натиска червеното копче, за развиване на литературни теми е жълтото копче, а зеленото копче е за подготовка на уроците по география. Машината прави всичко сама, за минута.

– Куни ми я, татко! – казах аз.

– Добре, колко искате за нея?

– Не искам пари – каза човечето.

– Но едва ли работите напразно!

– Не, но в замяна на машината не вземам пари. Искам мозъка на вашето дете.

– Вие сте луд! – възкликна баща ми.

– Слушайте, господине – каза човечето с усмивка, – ако домашните му ги прави машината, за какво му е мозъкът?

– Куни ми машината, тате! – примолех аз. – Какво ще правя с мозъка си?

Баща ми се вгледа в мен за минута, после рече:

– Е, вземете му мозъка и нито дума повече за това.

Човечето ми взе мозъка и го пъкна в една чантичка.

Колко ми стана леко без мозък! Толкова леко, че полетях из стаята и ако тате не ме беше сграбчил навреме, щях да излетя през прозореца.

– Сега ще трябва да го държите в клетка – обясни човечето.

– Че защо? – попита татко.

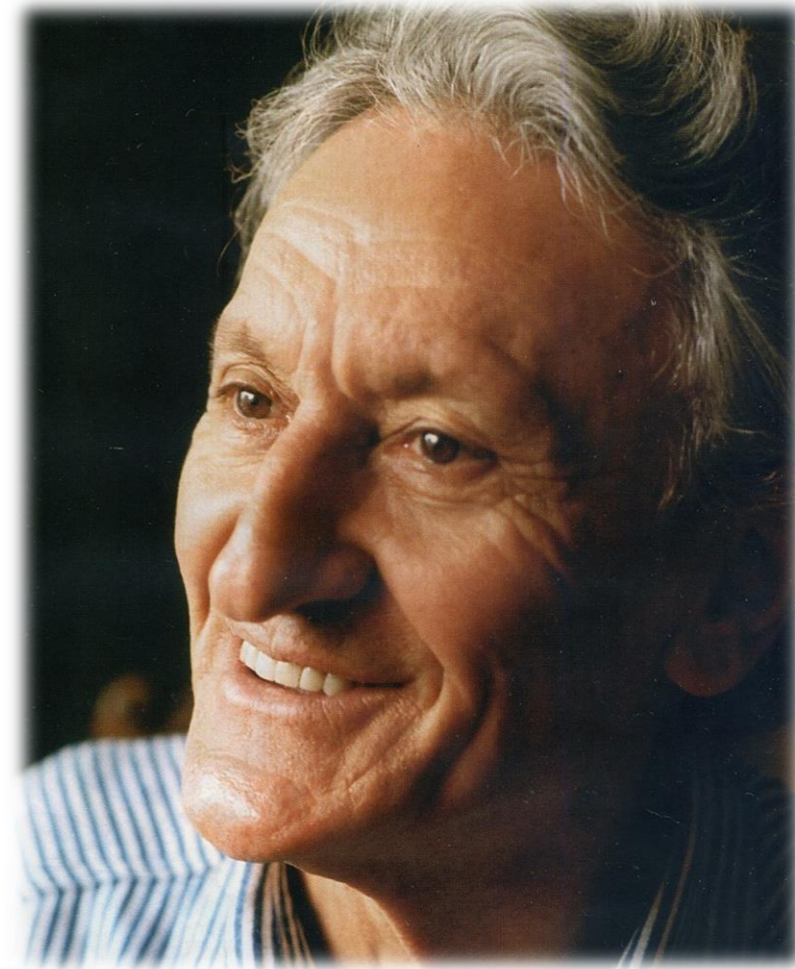
– Няма мозък. Ако го оставите свободен, ще литне към гората, като птиче, и за няколко дни ще умре от глад!

Тате ме затвори в клетка, като канарче. Тя беше малка, тясна, не можех да се движа. Железните

пръчки ме стягаха, притискаха ме толкова силно, че... накрая се събудих уплашен. Добре че беше само сън! Уверявам ви, първото нещо, което направих, бе да подготвя домашните си за училище.“

***

Така е. И библейските притчи не завършват с „хепи енд“, както и никоя стойностна книга, както и никоя истинска драматизация. Такова „частие“ има само в безмозъчните книги за

позитивно мислене, в чалга и рок-сюжетите. А иначе и с този разказ-приказка възкръсва словото, и макар написан преди повече от четирийсет години, той тепърва ще придобива актуалност.

Чрез Словото на света идва Истината, истината която ни прави свободни. И у нас през осемдесетте години има много книги и автори, възкресли и словото, и истината. Те не са за подценяване, защото цензурата е оставила най- доброто.

Макар да звучи пресилено, така е.

И днес светът около нас издига знамена. На тях народите рисуват най-различни символи. Слънца, гербове, цветове, животни... А Канада е поставила на това най-високо място един кленов лист, може би за благодарност, за дето кленовият сироп спасявал живота на болните от скорбут заселници. Няма лошо, въпреки, че по-голяма заслуга навярно има човекът, който е открил този факт и чието име тъне в неизвестност. Нейсе.

И понеже в началото споменах името на Йордан Радичков, нека и да завърша с него, както си му е редът, защото между многото ни интелегенти: духовници, писатели, учители и видни политици, царе, патриарси и учени, единствен Радичков пише със свойственото си спокойно перо и безпримерната си скромност, следното:

„Нашите праотци носеха някога конска опашка за знаме, днес ние носим лъва върху знамето, но мисля, че подир хиляда години, ако светът продължи да съществува през това време, е твърде възможно върху знамето ни да бъде изписана азбуката.“

Така е, с всяка нова истинска книга възкръсват словото и истината, а на нас, днешните българи, в идните хиляда години, „ако светът продължи да съществува през това време“ и ако този свят не ни харесва, ни остава едно единствено нещо: да прочетем тези книги, да оживотворим техния свят и сами да бъдем част от него. †

Ген. Гергер ПЕТРОВ

УДОВОЛСТВИЕ Е ДА РАБОТИШ ТОВА, КОЕТО ИСКАШ

Всеки вид изкуство е със свое място в забързаното ни модерно ежедневие – обогатява нашия духовен мир и ни приобщава към света на прекрасното. Всички ние гледаме интересни филми, слушаме хубава музика, вълнуваме се на театрални постановки. Като че ли обаче фигурите от камък и бронз в паркове и по площади ни правят по-малко впечатление.

Скулптурата като изкуство възниква в Античността. В запазените и до днес изваяни хармонични тела на богове и хора е възплътена представата на древните гърци и римляни за идеален човек.

Сред имената на българските скулптури бих посочил тези на Александър Андреев и Кирил Анев. Достатъчно е само да споменем, че първият е сътворил паметника на Шипка.

В следващите редове искам да ви разкаже за един неизвестен и обикновен трудов човек от Северозапада, който цял живот деля камъка, за да го превърне в красива човешка фигура. Той се казва Красимир Сурулейски и е от

село Медковец, област Монтана. Роден е през 1955 г. Занаят е учил в техникума по каменна обработка в село Кунино, Врачанско и вече над 50 години се занимава само с каменоделска работа и монтажи. И днес е признателен и благодарен на директора на училището Васил Георгиев, който го е увлякъл в тази трудна работа, разкрил му нейните тайни, вдъхнал му е самочувствие и увереност. Със задоволство Красимир споделя, че не само той, но и всички негови съученици работят това, за което

са учили в техникума. Вярно, работата е тежка и трудна, работейки, гълташ много прах, но има и друга една истина, а тя не е маловажна. С този занаят масата му никога не е била празна и гладен не си е лягал. И още нещо – Бог подлага на изпитания силните, защото е сигурен, че те ще се справят и ще излязат победители в трудните ситуации. За издръжлив и волеви човек се смята и скромният каменоделец от село Медковец. Не спира да се труди, ежедневната работа му доставя удовлетворение и радост, а рисуването и правенето на скулптурни фигури осмисля

живота му. Сътвореното от него никак не е малко, разпръснато е из цяла България. Достатъчно е да отбележим: монумента край Шумен, посветен на 1300 годишнината на България, пиедестала на св. св. Кирил и Методий пред Националната библиотека в София, цар Симеон и книжовниците в Преслав, величествената фигура на Христо Ботев в Калофер, бюста на хърватския обществен деятел Йосиф Щросмайер в София, релеф на поета Дамян Дамянов, релеф на моряка пред Военно-морската болница във Варна, релефа на ген. Вл. Вазов в Троян и Рибарица, релефа на героя от Първата световна война, роден в с. Василовци, Монтанско, Марко Лазаров, фигурите на Вида, Кула и Гъмза във Видин, бюста на Иван Кулин в родното село Медковец... Красимир Сурулейски работи съвместно с познати български скулптури като Вежди Рашидов, Д. Даскалов, Сашо Апостолов, М. Гергова. В последните години заедно с известния онколог и родолюбец проф. Иван Гаврилов /той финансира проектите/ обединява усилия, за да може чрез издялания камък да се съхрани във времето нашата историческа памет. Предстои направата на паметници на Димитър Списаревски – офицер, летец изстребител, загинал при боен полет през Втората световна война и на етнографа Димитър Маринов.

Няма съмнение, че и този проект ще се осъществи, защото Красимир Сурулейски не само обещава, а с вдъхновение и със здравите си ръце превръща дадената дума в дело. †

Кирил ДОНЧЕВ

Миниатюри МАГАРИИ

Като любител фотограф дългоухият Марко обичал да снима интересни обекти и случки от околния свят. Събрал доста фотографии и решил да направи фотоизложба. Експонирал ги в две зали. В първата изложил тривиални сцени – магаре на мост, магаре пред огледало, магаре чете вестник, магаре с микрофон, магаре хвърля къчове или се търкаля в прахта и други от тоя род. Във втората зала фотосите показвали опожарени коли и гори, взривени входове и офиси, разбити и ограбени жилища, боклуци над път и под път, стълбове без проводници, обезлюдени села. Дългоухите посетители на изложбата силно се впечатлили. Най-много ги изкефили обраслите с магарешки тръни изоставени земи.

– Наистина впечатляващо! Фамозно! – възхитили се всички.

– Побратими – обърнал се към тях организаторът на изложбата – всички вършим безобразия, но големите магарии се правят от хората.

СЪВЕТ

Станал конят голям началник и назначил магарета за свои заместници. Минало време, окопитили се дългоухите и започнали да го подритват отгук-оттам. Споделил конят притесненията си със свой побратим – бивш началник. Изслушал го той и го посъветвал:

– Ако не искаш да те подритват отвсякъде, не се обграждай с магарета!

ВИДЕНИЕ

Живял тихо и скромно един честен и мъдър човек. Никога не ламтял за пари и богатства. Пона-трупал годините и го налегнали всякакви старчески болезки.

„Житейският ми път е към края, но нали има клинични пътеки. Те са негово продължение” – успокоявал се той. И един ден тръгнал по една такава пътека. А тя се оказала тясна, стръмна и обрасла с храсти и тръни. Приседнал край нея да си почине. Изневиделица пред очите му се появило странно видение със сребристи дрехи и ангелско лице, но с рога на главата.

– Къде си тръгнал, човече? – попитало видението.

– Ти ангел ли си или дявол? – на свой ред попитал човекът.

– Няма вече ангели и дяволи. Има сдружение „Обединени за отвъдното” – казало видението и изчезнало внезапно така, както се появило. Старецът разтъркал очи и се оципал по бузата: „Господи, какво беше това? И какво искаше да ми каже? Дали това не е края и има ли смисъл да катеря тая пътека?”. Станал полека и поел по обратния път. Поклатил побелялата си глава и рекъл: „Обединят ли се ангелите и дяволите, за простосмъртните няма спасение!”. †

Ивелина ЦВЕТКОВА

ВЛЮБЕНО

Есента разпилява къдрици от косите си в цветните дни и сред музика, заедно с птици, ветрове неуморно брои. От сърцето ми чувства ваят и посрещам деня – все така. В мен надеждите светли не спят, затаи се с цветни листа. Разпиляват се моите мисли и по пръстите влюбено тичат като бисери – толкова чисти, но такива на мен ми приличат. Все сред люляци. Нищо, че есен ме подканя за сладка смокиня. В мен е пролет – животът

нелесен тананика, не ще милостиня.

Че богата съм – знае сърцето. Щом до мен си – мигът е

вълшебен.

Есента разпилява в небето всеки стрък от гърдата непотребен.

Пак сред люляци – още ухае на деня, който с цвете събуди. Подкани го със нас да мечтае, в цветове да летят пеперуди. Пъстрооката есен пристъпва. С мен си ти, под крилото

притихвам и опитвам поредната глътка – любовта. В светлина се усмихвам... †

